

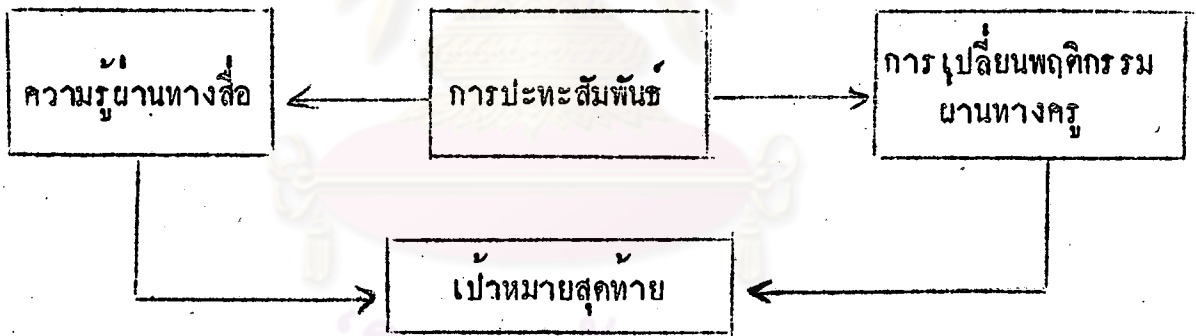
วรรณคดีและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สื่อกับการเรียนการสอน

ก. การสื่อความหมายกับการเรียนการสอน

การเรียนการสอนเป็นกระบวนการสื่อความหมายอย่างหนึ่ง เพราะมีผู้ส่งความรู้คือครู มีผู้รับความรู้คือนักเรียน มีกระบวนการเรียนรู้ซึ่งก่อรูปด้วยตัวพาคำความรู้เรียกว่า สื่อ และตัวถูกพาคำความรู้คือ เนื้อหาวิชา สื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดในการเรียนการสอนเรียกว่า สื่อการสอน¹

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในการเรียนการสอน โดยใช้บทบาทของสื่อเพื่อการเรียนรู้

¹ไชยยศ เรืองสุวรรณ, หลักการทฤษฎีเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา (กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์, 2521), หน้า 204.

ข. ความหมายของสื่อการสอน

วิรุพท์ ลีลาพฤกษ์ กล่าวว่า สื่อการสอนหมายถึง "วัสดุอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ที่ครูนำมาช่วยในการสอน เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งตัวบุคคลด้วย" ¹

สมพงษ์ ศิริเจริญ และคนอื่น ๆ กล่าวว่า สื่อการสอนหมายถึง "วัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ รวมทั้งวิธีการที่ผู้สอนจะนำไปใช้ในการสอนเพื่อสื่อความหมายใด ๆ ที่ผู้สอนประสงค์ จะส่งหรือถ่ายทอดไปยังผู้เรียน" ²

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ กล่าวว่า

สื่อการสอน คือ วัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมการสอนที่ครูต้องใช้เพื่อให้ให้นักเรียนได้เกิดการ เรียนรู้ โดยการกำหนดรายละเอียดลงไปว่าจะใช้สื่อการสอนประเภทใด เพื่อช่วย ครูให้สามารถเตรียมและใช้สื่อการสอนต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตาม ครูใน โรงเรียนต่าง ๆ ก็ยอมมีสิทธิจะคัดแปลงเพิ่มเติมสื่อการสอนใด ๆ ใดตามความเหมาะสม สื่อการสอนจะต้องสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนอย่างใกล้ชิด ³

จี เทอร์รี่ เพจ และ เจ บี โทมัส (G. Terry Page and J. B. Thomas)

กล่าวว่า สื่อการสอน คือ เครื่องมือทางกายภาพของเทคโนโลยีทางการศึกษา หรือเทคโนโลยี ทางการเรียนการสอน อันประกอบด้วย สิ่งพิมพ์ ฟิล์ม เทป และเครื่องบันทึก ซึ่งนำมาใช้ โดยเฉพาะ เพื่อส่งเสริมให้ระบบการเรียนการสอนเป็นไปอย่างสมบูรณ์และกว้างขวาง ⁴

¹ วิรุพท์ ลีลาพฤกษ์, สื่อการสอนและการเรียนรู้ ม.ป.ท. , 2521, หน้า 16.

² สมพงษ์ ศิริเจริญ และคนอื่น ๆ, คู่มือการใช้สื่อทัศนวัสดุ (พระนคร: แผนก ทัศนศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2506), หน้า 9.

³ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, "แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบแผนการสอนสำหรับหลักสูตรประถมศึกษา," ครูสาร 21 (ธันวาคม 2518 - มกราคม 2519): 8.

⁴ G. Terry Page and J. B. Thomas, International Dictionary of Education (London: Kogan Page, 1977), p. 178.

หลุย ชอร์ (Louis Shores) กล่าวว่า สื่อการสอนเป็นตัวกลางในการติดต่อ ซึ่งใช้โดยครูและนักเรียนเพื่อความเจริญก้าวหน้าในการเรียนรู้ ภายใต้คำนิยามนี้ เครื่องมือ การสอนทุกชนิดจึงเป็นสื่อการสอน เช่น หนังสือในห้องสมุด โสตทัศนูปกรณ์ โทรทัศน์ วิทยุ สไลด์ फिल्मสตริป รูปภาพ แผนที่ ของจริง ทรัพยากร เป็นต้น ¹

ค. ประเภทของสื่อการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคนอื่น ๆ ได้แบ่งประเภทของสื่อการสอนไว้ ³

ประเภท คือ

1. วัสดุ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่มีการเปลี่ยนแปลง เช่น ซอแลค สไลด์ फिल्म ฯลฯ
2. อุปกรณ์ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่เป็นเครื่องมือ เช่น กระดานดำ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องรับโทรทัศน์ ฯลฯ
3. กระบวนการและวิธีการ ได้แก่ การจัดระบบ การสาธิตทดลอง และ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูจัดทำขึ้น และที่นักเรียนปฏิบัติ ²

การจัดประเภทของสื่อการสอน อาจจะแบ่งตามลำดับของประสบการณ์ เอกการ์ เดล (Edgar Dale) ได้จัดประเภทสื่อการสอนโดยสมมติกรวยกลมขึ้น แล้ว แบ่งกรวยกลมออกเป็น 11 ระดับ ให้ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมอยู่ที่ฐานของกรวย แล้ว ให้ประสบการณ์ที่เป็นนามธรรมอยู่ถัดไป เรียกกรวยกลมนี้ว่า กรวยประสบการณ์ ³

¹ Louis Shores, Instructional Materials (New York: Ronald Press Co., 1960), p. 1.

² ชัยยงค์ พรหมวงศ์, สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และ สุภา สิ้นสกุล, ระบบสื่อการสอน, หน้า 96.

³ Edgar Dale, Audio Visual Methods in Teaching (New York: Holt, Rinehart and Winston, 1965), pp. 42-43.

กรวยประสบการณ์

สื่อประสม

ก. ความหมายของสื่อประสม

ไชยยศ เรืองสุวรรณ กล่าวว่า "การสอนโดยใช้สื่อประสม หมายถึง ระบบการนำวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการหลายประเภทมาใช้ปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น"¹

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคนอื่น ๆ กล่าวว่า การใช้สื่อประสม หมายถึง การอาศัยหลักการนำเอาสื่อการสอนหลาย ๆ อย่างมาสัมพันธ์กัน และมีคุณค่าที่ส่งเสริมซึ่งกันและกันอยู่จากระบบ สื่อการสอนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อเร้าความสนใจ ในขณะที่อีกอย่างหนึ่งใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหา และอีกชนิดหนึ่งอาจใช้เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและป้องกันการเข้าใจความหมายผิด²

คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good) กล่าวว่า การสอนโดยใช้สื่อประสมคือการเลือกใช้วัสดุทัศนูปกรณ์หลาย ๆ อย่างให้เหมาะสม เพื่อนำมาสัมพันธ์เข้าด้วยกันกับการเรียน โดยใช้สื่อมากกว่าหนึ่งอย่างเพื่อสอนหนึ่งเนื้อหาหรือสอนในเวลาหนึ่งคาบ³

เวลเตอร์ เอ วิททิช และ ชาร์ล เอฟ สคัลเลอร์ (Walter A. Wittich and Charles F. Schuller) กล่าวว่า สื่อประสม คือ การเลือกและการใช้ทัศนูปกรณ์

¹ ไชยยศ เรืองสุวรรณ, หลักการทฤษฎีเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา, หน้า 226.

² ชัยยงค์ พรหมวงศ์, สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และ สุภา สิ้นสกุล, ระบบสื่อการสอน, หน้า 100.

³ Carter V. Good, Dictionary of Education (New York: McGraw-Hill Book Co., 1973), p. 377.

สื่อการสอน ประสบการณ์ของผู้เรียน เพื่อนำมาสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยสนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อให้ผู้เรียนเรียนได้ก้าวหน้าขึ้น¹

ข. กลวิธีในการสอนโดยใช้สื่อประสม

ครูผู้วางแผนการสอนโดยใช้สื่อประสม อาจจะจัดการสอนนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก และการเรียนด้วยตนเอง

1. การสอนเป็นกลุ่มใหญ่ การจัดการประสบการณ์การเรียนอาจใช้การสาธิต โดยใช้ทีวี เชิญผู้เชี่ยวชาญมาบรรยาย ใช้ภาพยนตร์ 16 ม.ม. ใสด์ไลค์ และฟิล์มสตริป

2. การสอนเป็นกลุ่มเล็ก การสอนเป็นกลุ่มเล็กช่วยให้นักเรียนมีโอกาสได้อภิปราย แก้ปัญหาต่าง ๆ การจัดการเรียนเป็นกลุ่มเล็กอาจจัดในรูปการสาธิต การอภิปราย เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอด และเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น สภาพการณ์ของการเรียนกลุ่มเล็ก อาจจัดเพื่อให้ผู้เรียนโต้บทวน ตั้งคำถาม โดยการให้คู่มือ แผนภูมิ ตัวอย่างที่ผู้เรียนได้เรียนผ่านมาแล้วในขณะที่เรียนด้วยตนเองหรือเป็นกลุ่มใหญ่

การจัดการเรียนเป็นกลุ่มเล็กทำให้ครูได้มีโอกาสประเมินผลความสามารถของผู้เรียน เพื่อนำมาจัดการเรียนใหม่ หรืออาจจะเสริมสร้างรายละเอียดที่ค้นพบใหม่ กลวิธีในการจัดการสอนแบบนี้เปิดโอกาสให้ใช้ระบบสื่อประสมอย่างมีประสิทธิภาพในทุก ระดับชั้นของการจัดการศึกษาอย่างมีระบบ ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา

3. การเรียนด้วยตนเอง การเรียนด้วยตนเองนำมาใช้เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาต่าง ๆ เช่น ข้อมูลทางคณิตศาสตร์ คำศัพท์ ความจริงที่เกี่ยวข้องกับชื่อ สถานที่ ประสบการณ์การเรียนด้วยตนเองสามารถจัดโดยใช้ เทป ฟิล์ม 8 ม.ม. สไลค์ วิดีโอเทป ชุดการเรียนด้วยตนเอง ภาพลายเส้น แผนเสียง แผนภูมิ แผนที่ อุปกรณ์การเรียนด้วยตนเอง

¹ Walter A. Wittich and Charles F. Schuller, Instructional Technology Its Nature and Use, 4th ed. (New York: Harper and Row, 1973), p. 37.

จะให้ประโยชน์ถ้าเราจัดมาให้ผู้เรียนใช้ตามความสามารถและความสนใจ¹

ค. ขบวนการในการสอนโดยใช้สื่อประสม

ขบวนการในการสอนโดยใช้สื่อประสมนี้ดัดแปลงมาจากเงื่อนไขการเรียนรู้ของ กานเย (Gagne) ซึ่งมี 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. เลือกและกำหนดจุดมุ่งหมายแล้วเขียนในรูปจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
2. ลำดับจุดประสงค์ตามเนื้อหาจากง่ายไปหายาก
3. แสดงตัวอย่างของการเรียนแทนจุดประสงค์ในแต่ละข้อ
4. เรียงลำดับเหตุการณ์ของการสอนในจุดประสงค์แต่ละข้อ
5. แสดงเหตุการณ์การสอนให้เป็นไปตามสภาพของสิ่งเร้า เช่น การเพิ่ม

ความสนใจ ระยะเวลาของการสอน

6. เสนอสื่อการสอนที่ดีที่สุดแต่ยังไม่ใ้คิดตัดสินใจเลือกแน่นอนแทนสิ่งเร้าแต่ละชนิด
7. ทบทวนลำดับของวัตถุประสงค์ทั้งหมดเพื่อตัดสินใจเลือกสื่อการสอน ซึ่งการใช้สื่อแต่ละชนิดจะต้องคำนึงถึงช่วงระยะเวลาการใช้ให้เหมาะสมในระหว่างการสอน
8. เขียนรายละเอียดของการสอนทั้งหมดให้แก่ผู้เชี่ยวชาญซึ่งจะเป็นผู้เตรียมอุปกรณ์สื่อการสอนแต่ละชนิด²

เจ คริสโตเฟอร์ ไรด์ (J. Christopher Reid) กล่าวว่า ขบวนการในการสอนโดยใช้สื่อประสมมีดังต่อไปนี้

1. ต้องแน่ใจว่าผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้สื่อประสมมีความสนใจ
2. วิเคราะห์ความต้องการและบทบาทของผู้เรียน ครูจะต้องทราบความ

¹ J. Christopher Reid, "Multimedia Systems," The Encyclopedia of Education 6 (1979): 192-193.

² W. Kenneth Richmond, The Concept of Educational Technology (London: Weidenfeld and Nicolson, 1970), pp. 184-185.

สนใจ ความสามารถ และธรรมชาติของผู้เรียน การทดสอบก่อนเรียนเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ครู พื้นฐานความสามารถของนักเรียน

3. กำหนดเนื้อหาที่จะสอน ทักษะ พร้อม ๆ กันในขณะวางแผน และเขียนออกมาในรูปวัตถุประสงค์เฉพาะที่ครอบคลุมเนื้อหา

4. วางวัตถุประสงค์เฉพาะก่อนที่จะสอนวัตถุประสงค์นี้ จะทำให้ผู้เรียนและผู้สอนทราบล่วงหน้าว่าผู้เรียนจะเกิดพฤติกรรมใดบ้างเมื่อการสอนสิ้นสุดลง

5. เลือกประสบการณ์ที่เหมาะสม ประสบการณ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้ใช้ ความคิด ความเข้าใจ และมองเห็นได้ จะต้องเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมอย่างระมัดระวัง ประสบการณ์การเรียนรู้มีมากมาย ดังนั้น ในการเลือกประสบการณ์ครูจะต้องตั้งคำถามว่า ประสบการณ์ที่เลือกมาใช้นั้นเป็นตัวแทนของการสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดที่เป็นไปได้หรือไม่ นอกจากนี้การเลือกวัสดุในการเรียนก็ต้องเลือกอย่างเหมาะสม ควรจะประดิษฐ์หรือสร้างในท้องถิ่นนั้น ๆ เกณฑ์ในการเลือก ควรคำนึงถึงความเหมาะสมของเนื้อหา เศรษฐกิจ และประสิทธิภาพในการสื่อความหมาย

6. การเลือกกลวิธีในการสอน กลวิธีนี้จะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของการสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้จะต้องตัดสินใจว่า สื่อที่ใช้จะมีประสิทธิภาพสำหรับการสอนเป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก และการเรียนด้วยตนเองหรือไม่

7. มีการวัดผลเพื่อวัดว่าพฤติกรรมที่คาดหวังเกิดขึ้นในตัวนักเรียนหรือไม่ เมื่อพฤติกรรมไม่เกิดขึ้นตามที่คาดหวังไว้จะต้องหาสาเหตุแล้วเสริมประสบการณ์นั้น ๆ ให้มากขึ้น

8. ประเมินผลโดยการทบทวนวิธีการทั้งหมดตั้งแต่ต้นเพื่อหาข้อบกพร่อง

ง. บทบาทของบุคคลผู้มีส่วนร่วมในการสอนโดยใช้สื่อประสม

ระบบสื่อประสมถูกนำมาใช้ในสถานศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา และได้รับการปรับปรุงอย่างมาก ผู้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงก็ได้แก่ ครู ผู้เชี่ยวชาญในด้านการศึกษา ประเมินผล ด้านสื่อการสอน นอกจากนี้ยังรวมถึงผู้บริหาร

1. นักเรียน การเรียนโดยใช้ระบบสื่อประสม นักเรียนจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับมากที่สุด การสอนเป็นกลุ่มใหญ่ถาสอนเนื้อหาหลาย ๆ วิธีจะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เร็วและเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจมากขึ้น และการเรียนด้วยตนเองโดยใช้สื่อประสม ถ้าเลือกใช้ให้เหมาะสมจะทำให้ให้นักเรียนสนใจ

2. ครู ครูจะเป็นผู้มีโอกาสพบทบทวนชมวนการ เรียนรู้โดยการวางแผนกิจกรรม การวัดผล และทบทวนประสมการณ์การเรียนที่ตองการ นอกจากนี้ครูยังมีหน้าที่ในการเลือก และใช้สื่อประสมใหม่ ๆ

3. ผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญมีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหาร การวางแผน ในการใช้ระบบสื่อประสม และการประเมินผล ในด้านการบริหารการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ จะเป็นผู้จัดโอกาสให้แกผู้เรียนในการเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก และการเรียนด้วยตนเอง วิธีหนึ่งที่จะช่วยได้คือการจัดการเรียนแบบยืดหยุ่น โดยการจัดการเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ไว้ สำหรับกลุ่มเล็กจัดแบบยืดหยุ่นได้ และจัดช่วงเวลาเปิดตลอดให้เด็กได้เรียนด้วยตนเอง นอกจากนี้ควรจะทำนึ่งถึงห้องเรียนสำหรับผู้เรียนแบบต่าง ๆ

4. นักจิตวิทยา ควรคำนึงถึงผู้เรียนในด้านสภาพสังคม ร่างกาย ชีตพื้นฐาน ความรู้ของนักเรียนในแง่จิตวิทยา

5. ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการสอนจะวิเคราะห์เพื่อ พิจารณาว่าเนื้อหาใดจะใช้สื่อลักษณะใด เช่น จะสอนประสมการณ์ที่เกิดเร็วหรือช้าอาจใช้ ภาพยนตร์เป็นสื่อในการสอน ¹

จ. ประโยชน์ของสื่อประสม

1. ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองตามที่ตองการ จากแหล่งความรู้หลายแหล่ง

¹ J. Christopher Reid, "Multimedia System," The Encyclopedia of Education, pp. 195-197.

2. ช่วยประหยัดเวลา ไม่จำเป็นต้องเรียนสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้แล้ว
3. ช่วยลดจำนวนนักเรียนสอบตก เพราะทั้งนักเรียนเก่งหรืออ่อนต่างก็เรียนเสร็จแม้จะใช้เวลาต่างกัน
4. สามารถวัดได้ว่า ประสิทธิภาพใดในสื่อการสอนประสบผลสำเร็จ และ ประสิทธิภาพใดไม่ประสบผลสำเร็จ เพื่อแก้ไขให้ดีขึ้น ¹

บันฑูร ชื่นพัฒนพงศ์ กล่าวว่า "การใช้สื่อหลายชนิดประกอบการสอนจะให้ผลดีกว่าการใช้สื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะการแปรเปลี่ยนสลับกันไป ย่อมเป็นแรงจูงใจให้อยากเรียน ไม่เบื่อ และเป็นการเพิ่มความแน่ใจว่า นักเรียนที่เราคาดหวังว่ามีกลไกทางสมองอันซับซ้อนนั้น จะได้เกิดการรับรู้ที่ถูกต้อง" ²

การสอนแบบบอกใหญ่

ก. ความหมายของการสอนแบบบอกใหญ่

โทมัส เจ โคนีย์, เอ็ดเวิร์ด เจ เดวิส และ เค บี เฮนเคอร์สัน (Thomas J. Cooney, Edward J. Davis and K. B. Henderson) กล่าวว่า คำว่า Expository มาจากคำว่า Exposition หมายความว่า การอธิบาย หรือการตีความหมาย เพื่อให้ความหมายชัดเจนขึ้น ³

¹ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และ สุภา สิ้นสกุล, ระบบสื่อการสอน, หน้า 100.

² บันฑูร ชื่นพัฒนพงศ์, "การศึกษามัลติการสอนวิธีสร้างความคิดรวบยอดด้วยสื่อหลายชนิด (Multimedia) ในระดับอนุบาล," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2515), หน้า 4.

³ Thomas J. Cooney, Edward J. Davis and K. B. Henderson, Dynamics of Teaching Secondary School Mathematics (Boston: Houghton Mifflin Co., 1975), p. 132.

เอมพาโร เอส ลาดิซาเบล และคนอื่น ๆ (Amparo S. Lardizabal, et al) กล่าวว่า คำว่า Exposition หมายถึง การบอก การอธิบาย หรือการตีความหมาย¹

เวอร์นิน เอส เกอလာช และ เควิก พี อีลี (Vernon S. Gerlach and David P. Ely) กล่าวว่า การสอนแบบบอกให้รู้เป็นวิธีสอนแบบเดิมที่ครูเป็นผู้ให้ความรู้แก่นักเรียน แหล่งของความรู้ส่วนมากได้จาก แบบเรียน อุปกรณ์ โสตทัศนอุปกรณ์ และจากประสบการณ์ของครู ครูมักจะยืนอยู่หน้าชั้นเพื่อให้ความรู้แก่นักเรียน ความรู้ที่นักเรียนได้รับก็คือความรู้ที่ครูถ่ายทอดให้ เทคนิคการสอนที่ใช่มาก ได้แก่ การบรรยาย บางครั้งอาจจะใช้การอภิปราย การฉายภาพยนตร์ และการรายงานของนักเรียน²

เวิร์ทเทน เบลน อาร์ (Worthen Blaine R.) กล่าวว่า การสอนแบบบอกให้รู้ เป็นวิธีที่ครูให้ความคิดรวบยอดหรือกฎในตอนแรกของการสอน หลักการทางคณิตศาสตร์จะสอนด้วยการอธิบายโดยใช้คำพูดและสัญลักษณ์ให้นักเรียนก่อนที่จะให้ตัวอย่างในการสอนพฤติกรรมที่ครูแสดงออกมีดังนี้

1. การให้ความรู้ ครูจะเป็นแหล่งความรู้ปฐมภูมิ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจะยึดเอาครูเป็นหลัก ครูจะบอกนักเรียนว่าควรจะทำอย่างไรจึงจะถูกต่อง การตรวจคำตอบของนักเรียนครูจะแสดงว่าคำตอบใดมาอย่างไร ใช้หลักการใดมาเกี่ยวข้อง เมื่อมีคำตอบผิดครูจะบอก แล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนแก้ข้อผิดพลาด ถ้านักเรียนแก้ปัญหาไม่ได้จะให้เพื่อน ๆ ในชั้นช่วยเหลือ

¹ Amparo S. Lardizabal, et al, Methods and Principles of Teaching (Quezen City: Alemar Pheenix, 1970), p. 68.

² Vernon S. Gerlach and David P. Ely, Teaching and Media: A Systematic Approach (Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1971), p. 15.

2. การสอนกฎ ครูจะเป็นผู้ให้กฎก่อนที่จะให้ตัวอย่าง ตัวอย่างที่ให้จะสัมพันธ์กับกฎเกณฑ์ที่สอนมาแล้ว

3. วิธีการตอบคำถาม ครูจะตอบคำถามโดยการกล่าวย้ำหรืออธิบายกฎแล้วเชื่อมกฎเข้าสู่คำถาม ต่อจากนั้นครูจะให้ตัวอย่างเพื่ออธิบายถึงการใช้กฎนั้น ๆ ในการแก้ปัญหาให้ชัดเจนขึ้น

4. การควบคุมปฏิบัติการระหว่างนักเรียน ครูจะอนุญาตให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน กระตุ้นให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อนุญาตให้ตรวจคำตอบกับเพื่อนที่นั่งข้าง ๆ แต่ครูจะย้ำนักเรียนว่าควรจะทำงานนั้นด้วยตนเอง

5. วิธีจัดความคิดรวบยอดที่ผิด ครูจะเตือนนักเรียนถึงข้อผิดพลาดในการนำกฎไปใช้ ครูจะชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่นักเรียนจะมีโอกาสทำผิด แล้วยกตัวอย่างข้อผิดพลาดนั้น¹

ข. หลักทั่วไปในการสอนคณิตศาสตร์โดยวิธีสอนแบบบอกให้รู้

1. การสอนขั้นนำ ครูจะใช้วิธีการต่อไปนี้

ก. เน้นความสนใจของนักเรียนในเรื่องที่จะสอน บางครั้งครูอาจจะบอกชื่อเรื่องที่จะสอนก่อน

ข. บอกจุดประสงค์ก่อนว่าต้องการให้เรียนอะไร รู้อะไร

ค. กระตุ้นนักเรียนว่าหลักทั่วไปที่จะเรียนนั้นเป็นการเรียนที่คุ้มค่า โดยชี้ให้เห็นประโยชน์ที่จะได้รับ วิธีการที่จะจูงใจให้นักเรียนเรียน มีดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียน

2. เขียนโครงร่างและชี้ให้เห็นจุดสำคัญที่จะสอนในบทเรียนนี้

---

¹ Worthen Blaine R., "A Study of Discovery and Expository Presentation: Implications in Teaching," in Current Research in Elementary School Mathematics, ed. Robert B. Ashlock and Wayne L. Herman Jr. (London: Macmillan Co., 1970), pp. 133-134.

3. ใช้ทบทวนในเรื่องที่นักเรียนคุ้นเคย โดยการโยงความสัมพันธ์ของสิ่งที่ไม่ใช่พวกเดียวกันเข้าเป็นพวกเดียวกัน เช่น ครูทบทวนนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการสมมูลของสิ่งของสองสิ่งเท่ากัน เมื่อ บวก ลบ คูณ และหาร ด้วยจำนวนที่เท่ากันยอมเท่ากัน แล้วยกเรื่องนี้อยู่เรื่องการถอดสมการ

4. ใช้เรื่องทางประวัติศาสตร์ เช่น จะสอนทฤษฎีของไพธากอรัส ครูก็อาจเล่าเรื่องเกี่ยวกับไพธากอรัส

5. ทบทวนเรื่องที่เรียนมาแล้วในบทก่อน ๆ

6. บอกจุดมุ่งหมายซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนเข้าใจชัดเจนว่าเขาจะต้องมุ่งไปสู่ความสำเร็จอะไร

7. แสดงให้เห็นสถานการณ์ของปัญหา เร้าให้นักเรียนว่าผลจะออกมาอย่างไร

2. การให้ความรู้ ครูจะบอกกฎเกณฑ์นั้น ๆ เช่น ครูกล่าวถึงกฎว่าถ้ามีเครื่องหมาย บวก ลบ คูณ และหาร อยู่ด้วยกัน ให้หาคูหรือหารก่อน

3. การให้ตัวอย่าง ครูจะยกตัวอย่างหนึ่งตัวอย่าง หรือมากกว่าของกฎนั้น ๆ

4. การนำไปใช้ จะนำเอาหลักหรือกฎที่มีอยู่แล้วมาใช้ เช่น

$$\text{จงถอดสมการ} \quad ax^2 - bx - 1 = 0$$

$$\text{ก็ใช้สูตร} \quad x = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a}$$

5. การตีความหมาย ครูจะใช้วิธีการต่อไปนี้

ก. ถ้านักเรียนไม่เข้าใจกฎหรือหลักนั้น ครูจะต้องอธิบายและตีความให้ฟัง

ข. ทบทวนความคิดรวบยอดที่นักเรียนไม่เข้าใจ

ค. ยกตัวอย่างที่นักเรียนคุ้นเคยมาตีความ

ง. วิเคราะห์ให้นักเรียนเห็นเมื่อนักเรียนไม่เข้าใจกฎหรือหลักนั้น

6. การพิสูจน์กฎ เป็นการให้หลักฐานหรือเหตุผลเพื่อแสดงว่ากฎนั้นเป็นความจริง วิธีการที่ครูใช้

1. ครูชี้ให้เห็นว่าการสรุปเป็นนัยสำคัญทั่วไปเป็นที่ยอมรับแล้ว
2. พิสูจน์โดยใช้การโต้แย้งแบบ **นิเสธ** โดยเริ่มจากข้อตกลงที่ยอมรับแล้วนำไปสู่ข้อสรุป
3. พิสูจน์โดยการให้ตัวอย่าง
4. พิสูจน์โดยการให้นักเรียนยกตัวอย่าง

ค. กลวิธีในการสอนกฎโดยใช้วิธีสอนแบบบอกใหญ่

กลวิธีในการสอนกฎโดยใช้วิธีสอนแบบบอกใหญ่ที่ครูคณิตศาสตร์ใช้ จะประกอบด้วยการให้ความรู้เพียงครั้งเดียว การอธิบายมากกว่าหนึ่งครั้ง และการนำไปใช้หลาย ๆ ครั้ง กลวิธีแบบอื่น ๆ ที่ใช้น้อยกว่าจะสอนโดยใช้แรงจูงใจ การแสดงว่าถูกต้องแล้ว โดยปกติกลวิธีในการสอนแบบนี้จะยึดตามสุภาษิตที่ว่า "บอกเขากำลังจะให้อะไรแก่เขา บอกสิ่งนั้นแก่เขา และบอกเขาว่าได้ให้อะไรแก่เขาแล้ว" กลวิธีในการสอนแบบนี้จะสอนนำโดยการบอกเขากำลังจะสอนกฎอะไร จากนั้นจึงสอน และอธิบาย ไม่มีการสอนการนำไปใช้ ครูที่ใช้กลวิธีในการสอนแบบนี้ต้องการให้นักเรียนเข้าใจและจำกฎเท่านั้น

ตำราเรียนจะใส่น้อย ๆ ในระหว่างการใช้กลวิธีในการสอนแบบบอกใหญ่ ในบางกรณีครูจะอ้างการได้มาของกฎจากตำรา บางครั้งจะสอนความหมายของกฎให้ชัดเจนขึ้นโดยการอธิบายหลาย ๆ วิธี ครูอาจจะอธิบายตัวอย่างที่ใช้กฎนั้น การแสดงให้เห็นจริง บางครั้งครูจะสอนโดยการพิสูจน์ตามหนังสือ โดยอธิบายหลายขั้นตอนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจเหตุผลของข้อความที่ได้พิสูจน์ ดังนั้นตำราเรียนจึงเป็นแหล่งของความรู้ในการนำไปใช้ในการทำแบบฝึกหัด ¹

¹ Thomas J. Cooney, Edward J. Davis and K. B. Henderson,

ง. วิธีการสอนแบบบอกใหญ่

การใช้วิธีนี้ถ้าจะให้ดีจะต้องใช้ในสภาพต่อไปนี้

1. เมื่อนักเรียนต้องการเข้าใจตอนใดตอนหนึ่งของบทเรียน
2. นักเรียนไม่มีเวลาและไม่มีความรู้
3. เมื่อความคิดหรือหลักจะเรียนได้โดยการอธิบายเท่านั้น
4. เมื่อการใช้วิธีอุปนัย (inductive method) จะเสียเวลามาก เช่น

เรื่องจะถอดรากกำลังสองอย่างไร

จ. ขั้นของการสอนแบบบอกใหญ่

1. การสอน กระตุ้นโดยให้ประสบการณ์เดิมสัมพันธ์กับประสบการณ์ของบทเรียนใหม่ จุดที่จะอธิบายจะต้องบอกในขั้น
2. การเสนอความรู้ ขณะที่อธิบายครูอาจจะใช้หลักต่อไปนี้
  - ก. สัมพันธ์เรื่องใหม่กับประสบการณ์เดิม
  - ข. ครูและนักเรียนจะต้องมีความคิดตรงกันว่าเรื่องอะไรที่ครูกำลังอธิบาย
  - ค. การสอนแบบบอกใหญ่ ไม่ใช่หมายความว่า การบอก และการอธิบาย แต่หมายความว่า การตีความ

ง. วัสดุจะต้องถูกเตรียมเพื่อให้นักเรียนเกิดความคิด

จ. อธิบายให้ชัดเจน โดยใช้วิธีการต่อไปนี้

1. ใช้วิธีการเปรียบเทียบและการเล่าเรื่อง
2. เขียนโครงร่างและย่อ
3. ใช้หุ่นจำลอง
4. ใช้โคอาแกรม

3. การนำไปใช้ ขั้นนี้จะแสดงว่านักเรียนเข้าใจการอธิบายของครูหรือไม่ อาจจะมีการทดสอบให้ทำงานที่เกิดการสร้างสรรค์หรือกิจกรรมอื่น ๆ

ฉ. สภาพของการอธิบายที่มีประสิทธิภาพ

1. ครูเข้าใจเรื่องที่จะอธิบาย
2. ครูเข้าใจความสามารถของนักเรียนในการที่จะเข้าใจคำอธิบาย
3. ใ้ช้ภาษาและการแสดงภายในประสบการณ์ของนักเรียน และความเข้าใจ

ของนักเรียน

ช. ข้อดีและข้อเสียของการสอนแบบบอกใหญ่

1. ข้อดี

ก. ประหยัดเวลา ครูอาจจะใช้วัสดุหรือบอกเรื่องราวหลายเรื่องในเวลาจำกัด ซึ่งถ้านักเรียนหาเองจะต้องใช้เวลาหลายชั่วโมง

ข. เป็นการดีสำหรับครูที่รับฟังผู้อื่นด้วยวิจารณ์

ค. เกิดความชื่นชมที่ครูจะตีความได้ดีกว่านักเรียน

2. ข้อเสีย

1. ครูอาจจะอธิบายเร็วเกินไป

2. เหมาะสำหรับเนื้อหาบางตอน

3. ยากที่จะทดสอบผลการเรียน

ข. ข้อผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นกับวิธีสอนแบบบอกใหญ่

1. บอกมากเกินไป

2. บอกน้อยเกินไป

3. บอกมากกว่าสอน

4. บอกว่าอะไรที่นักเรียนจะค้นพบสำหรับตัวเขาเอง

5. บอกแต่สิ่งที่อยู่ในตำรา¹

¹ Amparo S. Lardizabal, et al, Methods and Principle of Teaching, pp. 68-70.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

ในปี พ.ศ.2515 บัณฑูร ชื่นพัฒนาพงศ์ ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาผลการสอนวิธีสร้างความคิดรวบยอดด้วยสื่อหลายชนิด (Multimedia) ในระดับอนุบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาว่านักเรียนอนุบาลจะเรียนรู้วิธีสร้างความคิดรวบยอดซึ่งใช้สื่อหลายชนิดประกอบการสอนได้อย่างไร และการเรียนรู้วิธีสร้างความคิดรวบยอดจะสัมพันธ์อย่างไรกับความสามารถในการอ่านที่โรงเรียนทดสอบ ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ซึ่งเป็นตัวอย่างประชากร สามารถเรียนรู้วิธีสร้างความคิดรวบยอดได้โดยวิธีที่ผู้เขียนใช้ และสอบได้คะแนนดีขึ้น และการเรียนรู้วิธีสร้างความคิดรวบยอดสัมพันธ์ในทางลบกับความสามารถในการอ่าน ซึ่งวัดความจำในกลุ่มทดลอง ส่วนในกลุ่มควบคุมไม่ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์¹

ในปี พ.ศ.2517 วินัย ไชยอุดม ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบการสอนพิมพ์คืดโดยวิธีธรรมชาติกับวิธีใช้สื่อประสม มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลการสอนพิมพ์คืดโดยวิธีธรรมชาติกับวิธีใช้สื่อประสมเป็นบูรณาการ ผลการวิจัยปรากฏว่า การสอนโดยวิธีใช้สื่อประสมเป็นบูรณาการช่วยให้ผู้เรียนสามารถพิมพ์คืดได้เร็วกว่าการสอนโดยวิธีธรรมชาติในระดับความมีนัยสำคัญ 0.05²

¹ บัณฑูร ชื่นพัฒนาพงศ์, "การศึกษาผลการสอนวิธีสร้างความคิดรวบยอดด้วยสื่อหลายชนิด (Multimedia) ในระดับอนุบาล,"

² วินัย ไชยอุดม, "การเปรียบเทียบการสอนพิมพ์คืดโดยวิธีธรรมชาติกับวิธีใช้สื่อประสม," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

ในปี ค.ศ. 1975 ชาร์ลส์ แอนโทนี แรนโควสกี (Charles Antoney Rankowski) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการสอนโดยใช้สื่อประสมในการสอนเรขาคณิต การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักศึกษาปีแรกในวิทยาลัย โดยใช้สื่อประสมกับวิธีสอนแบบบรรยาย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การสอนเรขาคณิตโดยใช้สื่อประสมทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จสูงกว่าการสอนแบบบรรยาย ทั้งในด้านความรู้พื้นฐานของเรขาคณิต และในด้านการนำเอาหลักพื้นฐานเหล่านี้ไปใช้ นอกจากนี้การสอนโดยใช้สื่อประสมทำให้นักศึกษามีทัศนคติที่ดีขึ้นต่อวิชาเรขาคณิต ¹

ในปี ค.ศ. 1978 เมลวิน แอนดรูว์ เคิร์คแพทริก (Melvin Andrew Kirkpatrick) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบการสอนโดยใช้สื่อประสมกับการสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมในวิชาพีชคณิตพื้นฐาน ที่วิทยาลัยชุมชนโรนสเทท (Roane State) การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลของการสอนโดยใช้สื่อประสมกับการสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม การทดลองแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เรียนโดยใช้สื่อประสม กลุ่มที่เรียนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม และกลุ่มควบคุม จำนวนนักเรียนกลุ่มละ 20 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ค่ามัธยเลขคณิตของกลุ่มที่เรียนโดยใช้สื่อประสมสูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม และกลุ่มควบคุม แต่ค่ามัธยเลขคณิตของกลุ่มที่เรียนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม และกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ²

¹ Charles Antoney Rankowski, "The Effects of Instruction Using Multimedia in Teaching of Descriptive Geometry," Dissertation Abstracts International 36 (December 1975): 3476-A.

² Melvin Andrew Kirkpatrick, "A Comparison of a Multimedia Approach and a Programmed Approach in Teaching a Basic Algebra Course at Roane State Community," Dissertation Abstracts International 39 (May 1979): 6506-A.